

**BO'LAJAK PEDAGOGLARNING KASBIY TAYYORGARLIGINI
TAKOMILLASHTIRISHDA RAQAMLI DIDAKTIKANING PEDAGOGIK
IMKONIYATLARI.**

Davlatnazarova Ziyodabonu Muxtorbek qizi

Magistr. O'zbekiston Respublikasi Xorazm viloyati Pedagogik mahorat markazi.

ziyoda.davlatnazarova@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22837026>

Annotatsiya. Tezida raqamli didaktikaning bo'lajak pedagoglar kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishdagi pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqotda nazariy tahlil, qiyoslash, tasniflash va umumlashtirish metodlaridan foydalanilgan. Raqamli didaktikaning ta'limni individuallashtirish, interfaol va amaliy faoliyatni tashkil etish, raqamli resurslar yaratish, hamkorlik, formativ baholash hamda kasbiy refleksiyani rivojlantirish imkoniyatlari tizimlashtirilgan. Mazkur imkoniyatlarning samaradorligi raqamli vositalarni pedagogik maqsadga muvofiq tanlash, sifatli kontent, metodik ta'minot va axborot xavfsizligiga bog'liqligi asoslangan.

Kalit so'zlar: raqamli didaktika, bo'lajak pedagog, kasbiy tayyorgarlik, raqamli ta'lim muhiti, interfaol ta'lim, formativ baholash, kasbiy refleksiya.

Аннотация. В тезисе анализируются педагогические возможности цифровой дидактики в совершенствовании профессиональной подготовки будущих педагогов.

Использованы методы теоретического анализа, сравнения, классификации и обобщения. Систематизированы возможности цифровой дидактики для индивидуализации обучения, организации интерактивной и практической деятельности, создания цифровых ресурсов, развития сотрудничества, формирующего оценивания и профессиональной рефлексии. Обосновано, что эффективность данных возможностей зависит от педагогически целесообразного выбора цифровых средств, качества контента, методического обеспечения и информационной безопасности.

Ключевые слова: цифровая дидактика, будущий педагог, профессиональная подготовка, цифровая образовательная среда, интерактивное обучение, формирующее оценивание, профессиональная рефлексия.

Abstract. The thesis analyzes the pedagogical possibilities of digital didactics in improving the professional preparation of prospective teachers. Theoretical analysis, comparison, classification, and generalization methods were applied. The possibilities of digital didactics for individualizing learning, organizing interactive and practical activities, creating digital resources, supporting collaboration, formative assessment, and professional reflection were systematized. It is substantiated that their effectiveness depends on the pedagogically appropriate selection of digital tools, quality content, methodological support, and information security.

Keywords: digital didactics, prospective teacher, professional preparation, digital learning environment, interactive learning, formative assessment, professional reflection.

Kirish.

Raqamli transformatsiya ta'lim jarayonining mazmuni, metodlari va tashkiliy shakllarini yangilab, pedagogning kasbiy faoliyatiga yangi talablarni yuzaga keltirmoqda.

Elektron platformalar, raqamli ta'lim resurslari, masofaviy va aralash o'qitish texnologiyalarining kengayishi bo'lajak pedagoglarni ushbu vositalardan didaktik jihatdan asoslangan holda foydalanishga tayyorlashni taqozo etadi. Oliy ta'limda raqamli kontent, ochiq onlayn kurslar va sun'iy intellektga asoslangan ta'lim tizimlarini rivojlantirish vazifalari ham mazkur masalaning dolzarbligini oshirmoqda [5].

Raqamli didaktika raqamli texnologiyalar sharoitida ta'lim maqsadi, mazmuni, metodlari, vositalari va baholash jarayonini pedagogik jihatdan loyihalash hamda tashkil etishni o'rganadi.

Uning mohiyati an'anaviy mashg'ulotlarni elektron shaklga ko'chirish bilan cheklanmaydi, balki interfaol, individuallashtirilgan va hamkorlikka asoslangan ta'lim imkoniyatlarini yaratishda namoyon bo'ladi [2; 6]. Bunda texnologik vosita pedagogik maqsadga xizmat qilishi, uni tanlash esa fan mazmuni, o'qitish metodikasi va ta'lim oluvchilarning ehtiyojlari bilan uyg'unlashtirilishi zarur [4].

Tadqiqotlarda raqamli kompetensiyalarni pedagogik ta'lim dasturlariga tizimli integratsiya qilish bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishning muhim sharti sifatida ko'rsatilgan [1]. Texnologiyaga oid alohida bilimlar real pedagogik faoliyat bilan bog'lanmasa, ularning amaliy samaradorligi cheklanishi mumkin. Shu bois bo'lajak pedagoglarga raqamli vositalarni sinab ko'rish, ta'lim resurslarini yaratish, texnologiyalar bilan boyitilgan darslarni loyihalash va o'z faoliyatini refleksiv baholash imkoniyatlarini yaratish lozim [7]. Mahalliy tadqiqotlarda ham raqamli ta'lim muhiti asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirish zarurati asoslangan [3]. Biroq raqamli didaktikaning ushbu jarayondagi pedagogik imkoniyatlarini yaxlit tasniflash masalasi qo'shimcha ilmiy tahlilni talab etadi.

Tadqiqotning maqsadi raqamli didaktikaning bo'lajak pedagoglar kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishdagi pedagogik imkoniyatlarini aniqlash va tizimlashtirishdan iborat. Tadqiqotda ilmiy manbalarni nazariy tahlil qilish, qiyoslash, tasniflash va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi.

Tadqiqot metodologiyasi.

Tadqiqotda raqamli didaktika va bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligiga oid ilmiy manbalar nazariy hamda qiyosiy tahlil qilindi. Ularni tizimlashtirishda ta'limni loyihalash, individuallashtirish, amaliy faoliyat, hamkorlik, baholash va kasbiy refleksiyani rivojlantirish imkoniyatlari asosiy mezon sifatida belgilandi.

Natijalar va muhokama.

Tahlil natijalariga ko'ra, raqamli didaktikaning pedagogik imkoniyatlari texnik vositalarning funksiyalari bilan emas, balki ular asosida tashkil etiladigan yangi ta'lim faoliyati bilan belgilanadi. Raqamli didaktik dizayn ta'lim maqsadi, mazmuni, metodlari, texnologiyalari va baholash vositalarini o'zaro muvofiqlashtirishni nazarda tutadi. Shu asosda bo'lajak pedagoglar kasbiy tayyorgarligini takomillashtiruvchi oltita pedagogik imkoniyat aniqlandi.

Birinchidan, raqamli platformalar o'quv materiallari va topshiriqlarni talabalarning tayyorgarlik darajasi hamda ehtiyojlariga moslashtirish orqali ta'limni individuallashtirishga xizmat qiladi. Bu bo'lajak pedagogda individual ta'lim trayektoriyasini loyihalash va tabaqalashtirilgan pedagogik yordam ko'rsatish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Ikkinchidan, multimedia materiallari, virtual mashg'ulotlar, simulyatsiyalar va muammoli topshiriqlar nazariy bilimlarni amaliy pedagogik vaziyatlarda qo'llash imkonini kengaytiradi.

Bunda texnologik vosita, fan mazmuni va o'qitish metodikasining uyg'unligi ta'lim samaradorligining asosiy sharti hisoblanadi.

Uchinchi, elektron topshiriq, taqdimot, video va interfaol mashqlar yaratish bo'lajak pedagogning raqamli ta'lim resurslarini loyihalash ko'nikmasini shakllantiradi. Pedagog tayyor materialdan foydalanish bilan cheklanmay, uning ishonchliligi, didaktik qiymati va ta'lim maqsadiga muvofiqligini baholay olishi kerak.

To'rtinchi, raqamli platformalar talabalar, pedagoglar va amaliyot rahbarlari o'rtasida hamkorlikni tashkil etish, tajriba almashish va muntazam qayta aloqa o'rnatishga sharoit yaratadi.

Bu jarayon jamoada ishlash, raqamli muloqot madaniyati va kasbiy muammolarni hamkorlikda hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Beshinchi, elektron topshiriqlar va platformalarda shakllanadigan o'quv ma'lumotlari talabaning yutuq hamda qiyinchiliklarini o'z vaqtida aniqlash imkonini beradi. Natijada formativ baholash ta'lim jarayonini tuzatish, individual yordam ko'rsatish va asoslangan pedagogik qaror qabul qilish vositasiga aylanadi.

Oltinchi, raqamli muhit o'quv resurslarini mustaqil izlash, shaxsiy natijalarni kuzatish, raqamli mahsulot yaratish va o'z faoliyatini baholash imkonini kengaytiradi. Bu bo'lajak pedagogning mustaqil ta'lim olish, kasbiy refleksiya va uzluksiz rivojlanish ko'nikmalarini shakllantiradi. Aniqlangan imkoniyatlarning samaradorligi raqamli vositalarning ta'lim maqsadiga muvofiq tanlanishi, sifatli kontent, texnik infratuzilma, metodik yordam va axborot xavfsizligiga bog'liq. Texnologiyani didaktik asoslanmasdan qo'llash ta'lim natijalarini kafolatlamaydi. Shu sababli raqamli didaktikaning markazida texnologiya emas, balki ta'lim oluvchining faol, mazmunli va refleksiv o'quv faoliyati turishi lozim.

Demak, raqamli didaktika bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda individuallashtirish, amaliy faoliyat, resurs yaratish, hamkorlik, formativ baholash va refleksiyani yagona pedagogik tizimga birlashtiradi. Undan maqsadli foydalanish pedagogning raqamli ko'nikmalari bilan birga pedagogik loyihalash, tahlil qilish va asoslangan qaror qabul qilish qobiliyatini ham rivojlantiradi.

Xulosa.

Raqamli didaktika bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda ta'limni individuallashtirish, amaliy faoliyatni tashkil etish, raqamli resurslar yaratish, hamkorlikni rivojlantirish, formativ baholash va kasbiy refleksiyani qo'llab-quvvatlash imkonini beradi. Ushbu imkoniyatlardan samarali foydalanish raqamli vositalarni ta'lim maqsadiga muvofiq tanlash, sifatli kontent, metodik ta'minot va axborot xavfsizligiga bog'liq. Shu sababli raqamli didaktikani pedagogik ta'lim mazmuniga tizimli integratsiya qilish bo'lajak pedagoglarning nafaqat raqamli ko'nikmalarini, balki pedagogik loyihalash, tahlil qilish va asoslangan qaror qabul qilish qobiliyatlarini ham rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Instefjord, E. J., Munthe, E. (2017). Educating digitally competent teachers: A study of integration of professional digital competence in teacher education. *Teaching and Teacher Education* 67: 37–45.

2. Jahnke, I. (2015). Digital didactical designs: Teaching and learning in CrossActionSpaces. New York: Routledge.
3. Jo'rayev, M. M. (2026). Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirish texnologiyalarini takomillashtirish. Dissertatsiya avtoreferati. Ziyonet elektron kutubxonasi.
4. Mishra, P., Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. Teachers College Record 108(6): 1017–1054.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2026). Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar tizimini takomillashtirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida PF-58-son Farmoni. Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi.
6. Redecker, C. (2017). European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu. Y. Punie (Ed.). Luxembourg: Publications Office of the European Union. 95 p.
7. Tondeur, J., van Braak, J., Sang, G., et al. (2012). Preparing pre-service teachers to integrate technology in education: A synthesis of qualitative evidence. Computers & Education 59(1): 134–144.